

בס"ד. שיחת ש"פ וישלח, י"ד כסלו, ה'תשי"ד.

— יובל העשרים וחמש לנישואי כ"ק אדמו"ר שליט"א* —

בלתי מוגה

א. כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה וכל בניך לימודי הוי'.

[לאחרי המאמר צוה לנגן ניגון שמחה].

* * *

ב. ידוע¹ מאמר הזהר² — המובא בכ"מ בחסידות³ — "כל נשמתא ונשמתא הוה קיימא בדיוקנאה קמי' מלכא קדישא".
והענין בזה:

אמרו חז"ל⁴ "מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר", וכידוע שנשמות ישראל מושרשים בבחי' העצמות. אמנם, כאשר הנשמה יורדת למטה, צריכה היא לעבור דרך הדרגות והעולמות שבין בחי' העצמות לעוה"ז.

ושני אופנים בזה⁵: (א) בדרך התלבשות, היינו, שהנשמה מתעכבת ומשתנית בהעולם שעוברת בו, ולכן נקראת על שם העולם היותר תחתון שמתעכבת בו: נשמה דבריאה, נשמה דיצירה או נשמה דעשי'. (ב) בדרך

(1) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר שהמכתב כללי דיו"ד כסלו שנה זו (נדפס באג"ק ח"ח ע' מח ואילך. לעיל ע' 178 ואילך) — הוא תוכן השיחה דלקמן.

(2) מובא בכ"מ בדא"ח. ולע"ע לא מצאתיו בל' זה. וראה זח"ג קד, ב. זח"א צ, סע"ב. רכו, ב. רלג, ב. זח"ב צו, ב. זח"ג סא, ב (הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תשי"א ע' 11).

(3) הובא גם בד"ה לכה דודי תרפ"ט בתחלתו (סה"מ קונטרסים ח"א כ, א).

(4) ב"ר פ"א, ד.

(5) ראה אוה"ת שמיני ע' תסח ואילך.

הנסמן בלקו"ש ח"ט ע' 11.

(* בליל ש"ק נכנסו זקני החסידים לברך את כ"ק אדמו"ר שליט"א לרגל יובל הכ"ה להנישואין, ואח"כ נענה כ"ק אדמו"ר שליט"א ואמר, שכאשר יהיו חסידים שמחים ובריאים (פריילעכע און געזונטע) אזי יהי גם לו טוב יותר.

ביום הש"ק, משך זמן אחרי התפלה, קרא כ"ק אדמו"ר שליט"א לא' מהמשב"ק, ואמר, שרצונו להתוועד בקשר עם מלאת יובל הכ"ה להנישואין, אבל, ללא רעש ("אָן אַ טומל"). ולאחרי משך זמן, נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א לביהמ"ד, קידש על היין, והורה שכל הקהל יעשו קידוש ויאמרו "לחיים".

מעביר, שאינה באה בהתלבשות בהעולמות אלא רק עוברת בהם, ולכן, גם ירידתה לעוה"ז הגשמי — כדי להשלים את הכוונה העליונה לעשות לו ית' דירה בתחתונים⁶ — אינה אלא במדה המוכרחת שתהי' לה שייכות לענינים גשמיים.

ובהמעבר דרך העולמות ישנו גם מעמדה ומצבה בעולם האצילות — שעז"נ "כל נשמתא ונשמתא הוה קיימא בדיוקנאה קמי' מלכא קדישא", כמבואר בחסידות⁷ ש"מלכא קדישא" הוא בחי' ז"א דאצילות. וענין זה נאמר על כל הנשמות — כפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר (בהמשך המאמרים דר"ה תשי"א⁸) בדיוק הלשון "כל נשמתא ונשמתא", דקאי על כל סוגי הנשמות, הן נשמות דמ"ה והן נשמות דב"ן — ששרשם הוא בעולם האצילות ("קמי' מלכא קדישא", בחי' ז"א דאצילות).

ולכן אין זה בסתירה עם הידוע⁹ שאפילו בדורות הראשונים, ועאכו"כ בדורותינו אלו, יש רק יחידי סגולה שנשמותיהם הם נשמות דאצילות — כי, המדובר כאן הוא בנוגע לשורש הנשמה, כפי ש"קיימא בדיוקנאה", ש"דיוקן" הוא "שרש נשמתו" (כמ"ש אדמו"ר הזקן באגה"ק¹⁰), שזהו שורש הנשמה בעולם האצילות.

ג. ולאחרי זה — כפי שהנשמה באה בסדר השתלשלות — ישנה הדרגא שעלי' אמרו חז"ל¹¹ שהנשמות "גזורות מתחת כסא הכבוד", וכן אוצר הנשמות¹² הנקרא בשם גוף, שעל זה אמרו חז"ל¹² "אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שבגוף" (אוצר יש ושמו גוף, ומבראשית נוצרו כל הנשמות העתידות להולד, ונתנם לשם¹³).

ובפרטיות יותר:

בפירוש "גוף" — איתא בפרש"י¹⁴ "פרגוד שחוצץ בין שכינה למלאכים". ומזה משמע לכאורה שהנשמות בהיותן ב"אוצר ששמו גוף" הם למעלה מכמו שהם "גזורות מתחת כסא הכבוד", כי, ה"אוצר ששמו גוף" שהוא "בין שכינה למלאכים", היינו, בין מלכות דאצילות (שכינה)

6) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.
7) סה"מ תשי"א שם.
8) ראה תו"א ר"פ משפטים.
9) קו"א בתחלתו (קנג, ב).
10) זח"ג קכט, ריש ע"ב. וראה הנסמן
בנצוצי זהר לזח"א קיג, א.
11) ראה גם ספר הערכים — חב"ד בערכו (ח"ב ע' שצג"ד).
12) יבמות סב, א. ע"ז ה, א. וש"נ.
13) פרש"י ע"ז שם.
14) יבמות שם.

לעולמות ב"ע (מקומם של המלאכים), הוא למעלה מ"כסא הכבוד" שמקומו בעולם הבריאה¹⁵.

אבל באמת אי אפשר לומר כן, מב' טעמים:

(א) הטעם שאוצר הנשמות נקרא בשם "גוף", הוא, לפי שבו נותנים להנשמה את תכונות הגוף שבו צריכה להתלבש. והיינו, שבאוצר הנשמות נמצאת הנשמה בדרגה כזו שיש לה כבר שייכות להגוף — שזהו למטה מכמו שהיא גזורה מתחת כסא הכבוד.

(ב) איתא בתוס'¹⁶ ש"נשמות של ישראל ושל עכו"ם אינן בגוף א", והיינו, שגם בנשמות אוה"ע ישנו ה"אוצר ששמו גוף", אלא שה"אוצר" דנשמות ישראל הוא בבחי' עליונה יותר. ומזה מוכח שאוצר הנשמות הוא למטה במדרגה מזה שהנשמות גזורות מתחת כסא הכבוד.

— ענין זה הי' תמיד מוקשה אצלי, עד שמצאתי בעמק המלך¹⁷ שיש ב' מדריגות ב"גוף": מדריגה הא' — בהיות ה"גוף" בגן עדן העליון דעולם הבריאה, ומדריגה הב' — בהיות ה"גוף" בגן עדן התחתון דעולם היצירה. וכאשר הנשמה נמצאת ב"אוצר ששמו) גוף" במדריגה הב', אזי יש לה שייכות להגוף דלמטה¹⁸.

וזהו סדר השתלשלות דהנשמה — לאחרי היותה בשרשה "קמי' מלכא קדישא", בעולם האצילות: בתחילה גזורה היא מתחת כסא הכבוד [והוא בבחי' קדש הקדשים דעולם הבריאה¹⁹ — שבחי' קה"ק שבכל עולם הוא למעלה מהעולם עצמו, ושייך לסוף העולם שלמעלה הימנו (כמובא בתניא²⁰ מע"ח²¹)], ואח"כ באה לאוצר הנשמות הנקרא גוף, ובזה גופא ישנם ב' מדריגות: בעולם הבריאה, ובעולם היצירה.

ד. והנה, בכל פרטי המדריגות הנ"ל של עמידת הנשמה למעלה — הרי היא כולה רוחניות, ואין לה שייכות כלל לענינים חומריים או אפילו לענינים גשמיים. ובמכ"ש וק"ו מנפש השכלית שהיא בריחוק מגשמיות וחומריות, ועאכו"כ נפש האלקית, אפילו בעמידתה במדריגה תחתונה, ועאכו"כ בעמידתה במדריגות עליונות יותר, עד לעמידתה "קמי' מלכא קדישא".

(18) חסר התירוץ על הנ"ל (המו"ז).
 (19) ראה רשימות הצ"צ לתהלים (יהל אור) ריש ע' תרמה.
 (20) פנ"ב.
 (21) שבהערה 15.

(15) ראה ע"ח שער כסה"כ (שמ"ו). הובא בלקו"ת האזינו עד, סע"ד. הנסמן בתו"מ סה"מ ניסן ס"ע קס הערה 39.
 (16) ד"ה אין — ע"ז שם.
 (17) ש"ו פע"ב.
 (18) ש"ו פע"ב.

ומזה מובן עד כמה גדולים עינויי ויסורי הנשמה — שמצד עצמה אינה שייכת כלל לענינים גשמיים וחומריים — מירידתה למטה להתלבש בגוף גשמי, "מאיגרא רמה לכירא עמיקתא"²².

ובפרטיות יותר — מלבד הצער של הנשמה בהירידה לעוה"ז מצד השייכות לענינים גשמיים כשלעצמם, ניתוסף בזה עוד יותר מצד מציאות הרע שבעוה"ז הגשמי והחומרי,

ומה גם שמציאות הרע הוא בתוקף, כמובא בתניא²³ מ"ש בע"ח²⁴ שהרע שבעוה"ז החומרי הוא שמרי הקליפות הגסות כו' ולכן כל מעשה עוה"ז קשים ורעים והרשעים גוברים בו²⁵, ובזה ניתוסף עוד יותר — מצד מציאות היצה"ר, ש"אקדמי' טעניתא"²⁶ וכו'.

ועד כדי כך גדלה הירידה בעוה"ז — שאפילו עניני קדושה, לימוד התורה וקיום המצוות, יכולים להעשות באופן שלא כדבעי, שעז"נ²⁷ "ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי", כיון שכל התומ"צ שעושה בעודו רשע מוסיפים כח בקליפות לפי שעה (כמ"ש אדמו"ר הזקן בהלכות ת"ת²⁸). והיינו, שעם היותם עניני קדושה, תורה ומצוות, שיוציאים בהם י"ח לימוד התורה וקיום המצוות, ומברכים עליהם ברכת התורה וברכת המצוות, מ"מ, כיון שהמקיימם הוא רשע, שאי אפשר לו להתחיל לעבוד ה' בלי שיעשה תשובה על העבר תחילה לשבר הקליפות שהם מסך מבדיל ומחיצה של ברזל המפסקת בינו לאביו שבשמים (כמבואר בתניא²⁹), לכן מוסיפים הם כח בקליפות לפי שעה. ומובן גודל הירידה שבזה — "כמשל האוחז בראשו של מלך ומורידו למטה וטומן פניו בתוך בית הכסא כו', שאין לך עלכון גדול מזה אפי' עושה כן לפי שעה" (כמבואר בתניא³⁰).

וזהו הטעם שירידת הנשמה בגוף היא בדרך הכרח, כמאמר³¹ "על כרחך אתה חי" — דלכאורה, כיון שרצונה של הנשמה לקיים רצון הקב"ה, שזהו כל ענינה, הנה בידעה שהכוונה העליונה היא בירידתה

28 פ"ד ה"ג. וראה רמב"ם הל' ת"ת רפ"ד.

29 פי"ז.

30 ספכ"ד.

31 אבות ספ"ד.

22 ע"פ לשון חז"ל — חגיגה ה, ב.

23 פכ"ד (ל, א).

24 שער מ"ב סוף פ"ד.

25 תניא פ"ו (יו"ד, סע"ב).

26 ראה זח"א קעט, ב.

27 תהלים נ, טז.

למטה, צריכה הירידה למטה להיות ברצון, ולא בדרך הכרח — אלא ההכרח הוא מצד גודל הצער והיסורים שבירידה למטה.

וכמבואר בשיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר³² אודות סדר ירידת הנשמה בגוף, שבלכתה מאוצר הנשמות מוליכים אותה דרך גן-עדן, ואח"כ מוליכים אותה דרך הגיהנם וכו', ועי"ז מתוודעת היא למהותו של עוה"ז הגשמי, ואז טוענת הנשמה: מדוע דוחפים אותה לעולם ירוד שכזה, "אָ ווילדע פליישיקע וועלט" (עולם גשמי פראי), להתלבש בגוף, "אָ זאַק פלייש און ביינער מיט זודיקע בלוט"³³ (שק בשר ועצמות עם דם רותח)!!! — ולכן הירידה למטה היא בדרך הכרח.

ה. אמנם, למרות גודל הצער והיסורים שבירידת הנשמה למטה — כדאי הדבר בשביל העלי' שלאחרי הירידה, היינו, שדוקא ע"י הירידה למטה מתעלה הנשמה לדרגא נעלית יותר באינ-ערוך מכמו שהיתה קודם ירידתה למטה.

ליתר ביאור:

הא גופא שהקב"ה — שהוא עצם הטוב, וטבע הטוב להטיב³⁴ — מכריח את הנשמה לירד למטה, למרות גודל הצער והיסורים שבזה, מהוה הוכחה אשר (א) העלי' שבאה ע"י הירידה היא עלי' גדולה כזו שבשבילה כדאי לסבול את הצער והיסורים שבירידה למטה, (ב) שאין דרך אחרת — קלה ונוחה יותר — לבוא לעלי' גדולה זו מלבד ע"י ירידה גדולה זו.

וכיון שהירידה ל"בירא עמיקתא" היא ירידה שבאינ-ערוך, למקום היותר תחתון שאין תחתון למטה ממנו,

— שהרי עבודת הבירורים (שבשביל זה ירדה הנשמה למטה) צריכה להיות במקום הכי תחתון, כידוע³⁵ המשל מכלי ההגבהה הנקרא ליווע"ר, שמעמידים אותו תחת הקורה התחתונה של הבית, ועי"ז יוגבה הבית כולו, משא"כ אם יתחיל מאמצע אזי לא יוגבה החלק התחתון. וכידוע³⁶ גם בענין "ושקל בפלס הרים"³⁷, שזהו כמשל כף מאזנים שכל שהכף שבה שוקלין יורדת למטה יותר, תהי' הגבהת המשא שבכף השני' למעלה יותר³⁸ —

36 לקו"ת נצבים מה, א.

37 ישע"י מ, יב.

38 ראה תו"מ סה"מ כסלו ע' קצה הערה

.19

32 לקו"ת ח"א קעג, א ואילך.

33 שם קפח, א.

34 ראה הנסמן בלקו"ש חכ"ד ע' 334

בהערה (ד"ה מספרי הח"ן).

35 תו"א בראשית ד, א.

מוכן שגם העלי' ל"איגרא רמה" (שבשבילה כדאית הירידה, ואין דרך אחרת לבוא אלי' לולי הירידה) היא עלי' שבאין-ערוך.

ו. נקל להבין גודל צער הנשמה ועומקו³⁹ — אם כאשר לאחרי כל היסורים שבירידתה למטה לא מתמלא תכלית המכוון, העלי' הגדולה, הבאה ע"י קיום רצון הבורא בחיי היום-יום — שאז נמצא שיסורי הירידה היו ללא תכלית, ואין לך יסורים גדולים יותר מאשר יסורים ללא תכלית.

והגע עצמך:

ידוע שכל היסורים שבעוה"ז אין להם ערך ליסורים שבגיהנם, ועד שאפילו יסורי איוב שבעים שנה אין להם ערך כלל ליסורי הנפש שעה א' בגיהנם⁴⁰. ואעפ"כ אמרו חז"ל⁴¹ "מוטב לדלייני' וליתי לעלמא דאתי", שכדאי כל יסורי גיהנם — אפילו במשך י"ב חודש — בשביל שיקבל העונג בגן עדן⁴². והיינו, שהיסורים דגיהנם, להיותם בשביל תכלית — שעל ידם נעשה בירור וזיכוך וליבוך כו' שתוכל הנשמה "לחזות בנועם הוי"⁴³ — הרי ידיעת התכלית כשלעצמה מקילה את היסורים.

ועפ"ז נמצא שכל יסורי גיהנם במשך י"ב חודש אין להם ערך לגבי יסורי הנשמה מירידתה למטה ללא עלי' אפילו שעה אחת — להיותם יסורים ללא תכלית.

נקל איפוא לשער גודל יסורי הנשמה אם עוברים שעות, ימים, שבועות, חדשים ושנים שבהם לא מתמלאת כוונת הירידה למטה — שהרי "ימים יוצרו ולו אחד בהם"⁴⁴, היינו, שלכל נשמה ניתן מספר קצוב של ימים כדי להמשיך ולגלות את ה"אחד"⁴⁵, ובמילא, כל רגע שבו נמצאת הנשמה למטה ואינה פועלת פעולתה, מתייסרת הנשמה בצער הירידה למטה ללא תכלית, שאין לך צער ויסורים יותר מזה.

ז. וזהו שאמרו חז"ל⁴⁶ "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות" — כי:

39) כ"ק אדמו"ר שליט"א בכה מאד בדברו ענין זה.

40) הקדמת הרמב"ן לאיוב — הובא בתניא אגה"ת פ"ב.

41) חגיגה טו, ב.

42) ראה לקו"ת בשלח א, ד. ובכ"מ.

43) ראה לקו"ת שלח נב, א. שה"ש כב, ב. ובכ"מ.

44) שם קלט, טז. וראה לקו"ש חט"ז ע' 273. וש"נ.

45) ראה לקו"ת שלח נב, א. שה"ש כב, ב. ובכ"מ.

46) סוטה ג, רע"א.

כאשר יתבונן האדם — אפילו בהתבוננות קלה — עד כמה גדול ריחוק הערך של תאוותיו לגבי שכלו, אפילו השכל של נפש הבהמית, ועד כמה הוא ריחוק הערך של שכל נה"ב לגבי השכל של נפש הטבעית, וריחוק הערך דשכל נפש הטבעית לגבי השכל דנפש השכלית, וריחוק הערך דנפש השכלית לגבי נפש האלקית, שגדלה מעלתה ביותר, עד שאצלה אין תפיסת מקום אפילו לשכלו של האדם, ועאכו"כ שתאוותיו אין תופסים מקום כלל וכלל —

הרי ע"פ שכל — איך יצדק בעיניו ("ווי איז באַ אים רעכט") שבשביל מילוי תאוותיו, יגרום — בידיים וברצון — צער ויסורים להנשמה, ועוד יסורים גדולים ביותר, שלאחרי כל הצער והיסורים שבירידת הנשמה למטה נאשר, עם היות שאין זה באשמתו, ד"על כרחך אתה חיי", הרי זה רק בתחלת הירידה למטה, אבל לאחרי כן רצונו בכך, שלכן ישנו אז ה"על כרחך" השני — "על כרחך אתה מת³¹", יהי' זה ללא תכלית!

וכיון שכן, הרי האפשרות לענין של חטא אינה אלא מפני ש"נכנס בו רוח שטות", שאז נדמה כבהמה שאין לה שכל!

ולאידך גיסא — התבוננות זו מעוררת אותו לנצל כל רגע ולבחור את החלק הטוב שבירידת הנשמה למטה,

— וכמשנת"ל (בהמאמר⁴⁷) שאף שענין זה הוא בבחירה חפשית, כמ"ש⁴⁸ "ראה נתתי לפניך גו' את החיים ואת הטוב וגו' ובחרת בחיים", מ"מ, האותיות "ובחרת בחיים" הכתובים בתורה, הם עצמם הסיוע שמסייעים מלמעלה לבחור בטוב —

אזי מתמלאת הכוונה דירידת הנשמה בגוף — שע"י ירידה זו נעשית עלי' גדולה ביותר,

ועד שבאים לתכלית העלי' של הנשמה — שהיא ניזונית מן הגוף⁴⁹, היינו, שלאחרי שהנשמה מגלה את מעלת הגוף, אזי נעשה הגוף משפיע להנשמה⁵⁰.

* * *

תרנ"ט ע' צו ואילך. המשך תרס"ו ע' תקכח. סה"מ תרח"ץ ע' ריט. ועוד.

(50) ראה גם התוועודיות תשנ"ב ח"א ע' 325 ואילך.

(47) פ"ב (לעיל ע' 184).

(48) נצבים ל, טריט.

(49) ראה המשך וככה תרל"ז פפ"ח ואילך

(סה"מ תרל"ז ח"ב ס"ע תרטו ואילך). סה"מ

ח. מנהגי⁵¹ בית הרב מחולקים לשתיים⁵²: (א) מנהגים כלליים, מנהגים שפירסמום ברבים, (ב) מנהגים פרטיים, מנהגים שנהגו בחשאי. בשנים האחרונות לחיים חיותו בעלמא דין גילה כ"ק מו"ח אדמו"ר ריבוי מנהגים, גם מאותם מנהגים שנהגו בחשאי.

בהכירו את היחס, את הרצון לקיים את דבריו, והפרסום שיקבלו הדברים — לא הי' זה סתם ענין של "דרוש וקבל שכר"⁵³, אלא ענין של הוראה בנוגע לפועל. והיינו, שכל אלה שהגיעה אליהם הודעת המנהגים, יתחילו גם הם, לאחרי הכנה במדה ידועה, להתנהג כן בפועל. וגם — על יסוד ה"כלל גדול בתורה" "ואהבת לרעך כמוך"⁵⁴ — שהם ימסרום לאלה שעדיין לא יודעים אודותם, שגם הם יתנהגו כן.

ובדוגמת כללות תורת החסידות, שאינה עבור כתה או חלק מבני⁵⁵, אלא עבור כל בניי (כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר⁵⁵ בשם אדמו"ר הזקן) — כן הוא גם בנוגע למנהגי ודרכי החסידות.

והגם שמבואר בקונטרס העבודה⁵⁶ שאין להתפס ("מ'דאָרף זיך ניט אָנפֿאַפֿן") להידורים שלא שייכים אליהם, ומה גם שלפעמים ישנו גם חשש שיעשה מההידור עיקר, ועל העיקר לא ישים לב כדבעי — מ"מ, אותם ענינים שגילו והגיעו אליו, בהשגחה פרטית, קרוב לודאי שזוהי הוראה מלמעלה שענינים אלו שייכים אליו (וכמובן — צריך להבטיח ("באָוואָרענען") שלא יהי' החשש האמור).

והטענה שכיון שעדיין אינו בשלימות בענינים פחותים יותר, אינו שייך לענינים נעלים — הרי המענה על זה במכתבו של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁵⁷ (על זה ש"סמוך לפלטיריי' שלך לא הורשת"⁵⁸): "בהדי כבשא דרחמנא למה לך"⁵⁹. כל ענין שמזדמן לידו, צריך לעשותו. אילו לא הי' הדבר שייך אליו, לא היו מזמינים לו מלמעלה דבר זה. ובפרט אותם הענינים שהרבי גילה אותם, כנ"ל, באופן של פירסום והפצה עד ל"חוצה".

55) ראה סה"ש תרפ"ט ע' 72. תש"ד ע' 93. ע' 163. אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"י ע' דש. לקו"ש ח"ט ע' 344. ועוד.
56) פ"ד.

57) ראה "מבוא" לקונטרס ומעין ע' 22 (אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"א ע' רסו).
58) ספרי עקב יא, כד.
59) ברכות י"ד, סע"א.

51) סעיף זה הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א ונדפס (באידיש) כהקדמה לספר המנהגים ואח"כ בהוספות ללקו"ש חכ"ג ע' 522-3.

52) ראה גם סה"ש תרצ"ו ע' 48. וש"נ.
53) סוטה מד, א. וש"נ.
54) קדושים יט, יח ובתוכ"כ ופרש"י עה"פ.

וכללות הענין בזה — שיש ענינים שפעם היו עושים אותם רק רבותינו נשיאינו, ובכך היו מוציאים י"ח את כלל ישראל; אבל עכשיו, לאחר שרבותינו נשיאינו גילו ענינים אלו, צריך כאו"א לעשותם בעצמו. וענין זה הוא בהתאם להחידוש של חסידות חב"ד — שלא להסתמך על הרביים, אלא שתהי' גם העבודה בכח עצמו.⁶⁰

ט. וזהו שמצינו כו"כ ענינים שבעבר היו עושים אותם רק יחידי סגולה, ולא כולם (מפני שכאשר עושים ענין מסויים צריכים להיות שייכים אליו, וכנ"ל), ואילו עתה, לאחר שנתפרסמו הדברים, ה"ז נתפשט ונתקבל אצל כולם.

ולדוגמא — המנהג בנטילת ידים לסעודה לשפוך מים על כל יד ג"פ ולאחוז את הספל במגבת — הנה כאשר פעם שאל משהו אם לנהוג כן, ענו לו שאין זה שייך אליו⁶¹, ואילו עתה נתפשט המנהג אצל כל החסידים כדבר פשוט⁶²,

ועד — כפי ששמעתי — שיש בתים שגם נשי ובנות ישראל מהדרות ליטול ידיהן באופן האמור ("מיט אַ האַנטוך אויף דער פלייצע"...)! הידור שבכמה חוגי בני"י ("די עולם'שע") לא הגיע לעת עתה אפילו לרבנים — הגיע אליהן, כיון שגדלו ונתחנכו בבית חסידי.

וכאמור, שמנהגי החסידות הם כמו תורת החסידות, והרי גם בנוגע לתורת החסידות השתדל כ"ק מו"ח אדמו"ר בשנים האחרונות לפרסם מאמרים ושיחות (שבהם נתבארו ענינים בתורת החסידות ובמנהגי ודרכי החסידות) באידיש, באמרו שכוונתו שיהיו הדברים מובנים גם לנשי ובנות ישראל⁶³.

ונקודת הדברים — שההנהגה בדרכי ומנהגי החסידות, ובכללם גם מנהגי בית הרב, הו"ע השייך לכל,

ועוד זאת — שענין זה מסייע גם לגרש את החושך כפול ומכופל שבעולם, שהרי מעט אור דוחה הרבה חושך⁶⁴, אפילו מעט אור, בבחינת "פתחו לי כחודה של מחט"⁶⁵, אבל מעט אור עכ"פ מוכרח להיות; יהי' ענין זה, איפוא, ה"מעט אור" שידחה את החושך.

63) ראה גם תו"מ ח"ז ע' 116.
64) תניא פי"ב (יז, א). חובת הלבבות שער יחוד המעשה פ"ה.
65) ראה שהש"ר פ"ה, ב (ב).

60) ראה תו"מ ח"ב ע' 212. וש"נ.
61) ראה סה"ש תש"ד ע' 117. וראה גם סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 82 ואילך.
62) ראה סה"ש תרצ"ו ע' 98. וש"נ.

י. האמור לעיל הוא בנוגע למנהגים בכלל. ובפרט בנוגע למנהגי חתונה — ה"ז בודאי נוגע לכל, שהרי בנישואין צריך להתגלות כח האיין-סוף⁶⁶ ב"דור ישרים יבורך"⁶⁷, וכיון שהתגלות כח הא"ס נמשכת ע"י נשיא הדור, לכן נוגע יותר שתהי' ההנהגה במנהגי בית הרב.

יא. הדיוק במנהגי החתונה⁶⁸ — כבכל המנהגים בב' סוגים הנ"ל שהם מדוייקים ביותר — הוא עד כדי כך שדייקו אפילו בנוסח ההזמנה. קודם חתונת גיסתי⁶⁹ צוה כ"ק מו"ח אדמו"ר שיעתיקו את נוסח ההזמנה⁷⁰ מההזמנה⁷¹ לחתונה שלנו⁷². ובמענה לשאלתי, השיב כ"ק מו"ח אדמו"ר שנוסח זה הוא מההזמנה לחתונה שלו, וכנראה שכן הי' גם בחתונות שלפנ"ז.

בנוסח ההזמנה ישנם ארבע פיסקאות, וד' האותיות שבראשי הפיסקאות הם אותיות אהבה. — כ"ק מו"ח אדמו"ר לא רצה שישומו לב לכך, כדי שלא תהי' יניקה לחיצונים, אבל לפועל שמו לב, ולא היתה דעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נוחה מזה.

יב. בנוסח ההזמנה של החתונה — נוסח ההזמנה לחתונתו של הרבי, ובמילא כן הוא גם בנוסח ההזמנה ששלח הרבי לחתונת בנותיו ("זיינע קינדערס חתונה") — הי' כתוב זמן החופה בשעה החמישית בערב.

הן כשהיתה החתונה בחורף והן כשהיתה החתונה בקיץ — כתבו תמיד זמן החופה בשעה החמישית בערב. החופה עצמה נערכה אמנם בלילה⁷³, — בחתונתי נערכה החופה בשעה מאוחרת ביותר ("גאָר שפעט"), בגלל טעם חיצוני — אבל ה"קבלת פנים" — דייקו שתתחיל בשעה החמישית⁷⁴.

71) כמה הזמנות נדפסו שם ס"ע קכו ואילך, וצילומם בתו"מ — דרושי חתונה ע' שיט ואילך.

72) כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא — בי"ד כסלו תרפ"ט (המו"ל).

73) ראה גם תו"מ ח"ב ע' 252.

74) ולא כמו שנהוג כאן, שכותבים שעה פלונית, ובפועל מתחילים שעתיים לאחר כן...

66) ראה לקו"ת שה"ש מ, א. ובכ"מ.

67) תהלים קיב, ב.

68) בהבא לקמן — ראה גם תו"מ —

רשימת היומן ע' רלט ואילך.

69) הרבנית שיינא עם הרה"ח וכו' ר'

מנחם מענדל הכהן האָרענשטיין הי"ד —

ביו"ד סיון תרצ"ב (המו"ל).

70) כמה הזמנות נדפסו באג"ק אדמו"ר

מוהרי"צ ח"ב ע' תיח ואילך.

יג. את הכתובה — כתבו (לא סמוך להחופה, אלא) מבעוד יום, וגם קבלת הקנין וחתימת העדים היו מבעוד יום, ובעת החופה היתה רק מסירת הכתובה.

ולמעשה, ש"פ דין יכול להיות שעבוד הכתובה גם כמה ימים קודם הנישואין.⁷⁵

יד. השושבינין שמוליכים החתן והכלה להחופה — הנה בהחתונה שלי לא הי' אאמו"ר נוכח, אבל גם בהחתונה של גיסי, הי' שושביני החתן אבי החתן ואבי הכלה, כ"ק מו"ח אדמו"ר (אבי הכלה), והרה"ח ר' משה האָרענשטיין (אבי החתן).

ושושביני הכלה — אינני יודע, אבל כנראה שגם שם הי' עד"ז — אם החתן ואם הכלה.

ותחת החופה, סובבו (עם הכלה) הורי החתן והכלה.

בעת שמוליכים את החתן ל"באָדעקעניש", ואח"כ לחופה, וכן בעת שמוליכין את הכלה להחופה⁷⁶ — מנהג בית הרב שמנגנים כסדר ניגון אדמו"ר הזקן הידוע (בן ד' הבכות)⁷⁷.

טו. הקידושין — היו בטבעת של זהב⁷⁸.

— בספר אוצר חילוף מנהגים (מכת"י) בין בני א"י ובני בבל⁷⁹, והובא גם בים של שלמה (למהרש"ל) בסוף ב"ק⁸⁰, איתא שמנהג בני א"י לקדש בטבעת.

לכאורה היתה הטבעת צריכה להיות של כסף⁸¹ — מכמה טעמים: א) לשון המשנה הוא⁸² "בכסף ובשוה כסף". ב) ע"פ קבלה צ"ל טבעת של כסף⁷⁸. ג) קידושין הו"ע של אהבה, שזוה"ע כסף, מלשון "נכסוף נכספת"⁸³,

אבל בפועל היו הקידושין בטבעת של זהב. — טעם הדבר

תרל"ח, ולאח"ז ירושלים תשל"ל), "אוצר חלופי מנהגים" (ירושלים תש"ב, ולאח"ז שם תשל"ג) — אות כה.

(80) סעיף כה.

(81) ראה גם מכתב כ"ק הרה"ק המקובל וכו' מוהר"ר לוי"צ שניאורסאהן זי"ע הנדפס בתו"מ — דרושי חתונה ע' רצב.

(82) ריש מס' קידושין.

(83) ויצא לא, ל. וראה תניא רפ"ג. תו"א ר"פ וישב. ובכ"מ.

(75) ראה קידושין נ, ב. מרדכי קידושין סתקמ"ה. שו"ת מהר"י וייל סוס"ז. ד"מ אה"ע סס"ו סק"ח. ב"ש שם סס"א סק"ז.

(76) אין זוכרים אם הזכיר גם ע"ד הסיבוב סביב החתן תחת החופה (המו"ז).

(77) ולא כפי שנוהגים כאן, שמנגנים תחילה ניגון אדמו"ר הזקן, ואח"כ ניגון אחר.

(78) ראה אג"ק ח"ג ריש ע' תכט. תו"מ ח"ב ס"ע 252 ואילך. וש"נ.

(79) "חלוף מנהגים בין בבל וא"י" (ויען

יחשוב כל א' כרצונו, אבל בכל אופן, כך הי' (כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' אומר: כך שמעת).

הטבעת — היתה חלקה, היינו, שלא הי' חרות על גבה שום דבר. — ישנם כאלה שנוהגים לחקוק על הטבעת את יום הנישואין, ובודאי שענין זה לא צריך להיות בשעת הנישואין, מטעמים אחרים, אבל כ"ק מו"ח אדמו"ר דייק שלא הי' חקוק שום דבר, עד שצוה שיגררו את ה"פּרָאָבֶע" (חותמת־מבחן ע"ד סוג הזהב)⁸⁴.

את הטבעת מתחיל החתן לענוד על אצבע הכלה באמירת התיבות "הרי את", ולאמירת התיבה האחרונה, "וישראל", מסיים ענידת הטבעת היטב, ומסיר את ידו, שבזה יוצאת הטבעת מרשותו ונעשית שלה.

טז. לשבירת הכוס תחת החופה — לא לקחו (בחתונה הנ"ל⁸⁵) כוס בפ"ע⁸⁶, אלא הכוס שבו קידשו ואמרו הברכות, לאחר שנתנו להחתן והכלה לטעום ממנו, נתנו למישהו (שמו הי' משה אהרן) לשתותו, ואח"כ שברו כוס זה.

יז. כשהוליכו את החתן והכלה⁷² לחדר היחוד,

— חדר היחוד הי' באחד מחדרי הישיבה. גם הקבלת פנים נערכה באחד מחדרי הישיבה. והחופה נערכה בחצר הישיבה, תחת כפת השמים⁸⁶. הסעודה — נערכה במקום אחר [(כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בכת"שחוק): "אויף אַ אַמעריקאַניסטן אופן"...] — ע"פ רצונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר שבישיבה יערך רק החלק הרוחני של החתונה⁸⁷ — היתה מונחת על סף דלת חדר היחוד כף של כסף, והציווי הי' שלא לדרוך עלי', אלא רק לעבור על גבה.

הסדר הי' שבתחילה נכנסו גם המחותנים (אף שנקרא "חדר היחוד"), וע"פ ציווי כ"ק מו"ח אדמו"ר השתמטו אחד מן החדר. כ"ק מו"ח אדמו"ר מזג בעצמו כוס חמין (תה) להחתן והכלה (לשבור את הצום), ויצא גם הוא מן החדר.

יח. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א):

86 ראה אג"ק חיי"ט ע' תיג. תו"מ ח"ב ע' 246. וש"נ.

87 ראה תו"מ — דרושי חתונה ע' רעח.

84 ראה הנסמן בספר הנישואין כהלכתם (ירושלים תשד"מ) ח"א פ"ז ס"ח. וראה גם

לקו"ש חט"ו ע' 338 הערה 59.

85 כפי שנוהגים כאן.

יעזור השי"ת שיהיו שמחות אצל בני, ובפרט שמחות נישואין, שזוהי ההכנה להמעמד ומצב ש"יכלו כל הנשמות שבגוף", שאז "בן דוד בא"⁸⁸.

* * *

יט. בנוגע להמסופר בפרשת השבוע אודות המנחה ששלח יעקב לעשו — מבואר בתורה אור⁸⁹ שזהו ע"ד ענין הקרבנות שנקראים בשם מנחה.

וממשיך לבאר הטעם שהמנחה ששלח יעקב לעשו אינה מתאימה לענין הקרבנות, הן מצד המספר, "עזים מאתיים גו"⁹⁰, שלא מצינו דוגמתו בענין הקרבנות, והן מצד סוגי הבהמות, ששלח גם "גמלים"⁹¹ שהם טמאים בקרבנות,

— ואין לתרץ שקודם מ"ת שאני, שהרי גם בקרבנות שקודם מ"ת מצינו שנח הקריב מן הבהמה הטהורה דוקא⁹² (שמהם הכניס לתיבה "שבעה שבעה"⁹³, "כדי שיקריב מהם קרבן בצאתו" מן התיבה⁹⁴), ועד"ז בקרבנות שהקריב אברהם אבינו וכו' —

כיון שקרבנות אלה אינם שייכים לעולם התיקון, אלא לעולם התוהו, ש"אין אתנו יודע עד מה האיך ומה הם הקרבנות ואיזה שיעור, רק יעקב אע"ה ידע ענינם וכך שלח. . קרבנות אחרים אשר לא כתובים בתורה בקרבנות דתקון ושיעורים אחרים כו"⁹⁵.

כ. והנה, כיון שהתורה מספרת לנו סדר הקרבנות דעולם התוהו, בהכרח לומר, שגם עכשיו, לאחרי מ"ת, שעיקר העבודה היא בסדר דעולם התיקון, שייך וישנו אצל כאו"א גם סדר העבודה דתוהו, אלא שענין זה אינו אלא הכנה והקדמה לסדר העבודה דתיקון.

וכמו שהוא בנוגע לתוהו ותיקון עצמם — שאע"פ שבנוגע לעולם התוהו נאמר "דין לא הניין לי"⁹⁶, ולכן היתה השבירה דעולם התוהו, מ"מ, יש גם מעלה בבנין עולם התוהו, שנברא מלכתחילה באופן ד"בונה

93) נח ז, ב.

94) פרש"י עה"פ.

95) תו"א שם.

96) ב"ר פ"ג, ז. פ"ט, ב. ועוד. וראה

סה"מ הש"ת ס"ע 55 בהערה.

88) חסר המשך נוסח הברכה (המו"ל).

89) פרשתנו כה, ב ואילך.

90) פרשתנו לב, טו.

91) שם, טז.

92) ראה זבחים קטו, סע"ב ואילך.

על מנת לסתור⁹⁷ — שלאח"ז נעשה בנין עולם התיקון באופן נעלה יותר מכמו שהי' לולי בנין וסתירת עולם התוהו⁹⁸.

[וזהו גם המענה על השאלה מהו הצורך במציאות הרע, דלכאורה, בשביל ענין העבודה הי' מספיק הקו ד"עשה טוב", ומהו הצורך במציאות הרע שיצטרכו לדחותו — כי דוקא עי"ז שישנה מציאות הרע ודוחים אותה, אזי ה"עשה טוב" הוא באופן נעלה יותר.

ועד"ז בנוגע לגילוי תורת החסידות, שיש השואלים למה היתה צריכה להיות התנגדות לתורת החסידות, לאחרי שכבר הגיע הזמן להתגלות תורת החסידות — כי דוקא עי"ז שישנה התנגדות ומבטלים אותה, נעשה גילוי החסידות ביתר שאת, נוסף לכך שגם השמחה — "עברו את ה' בשמחה"⁹⁹ שזהו מהיסודות של תורת החסידות — היא גדולה יותר].

ועפ"ז מובן דיוק לשון הכתוב¹⁰⁰ "לא תוהו בראה לשבת יצרה" — דלכאורה, מספיק לומר "לשבת יצרה", ומעצמו הי' מובן ש"תוהו" מושלל ומופרך, ולמה צריך לומר גם "לא תוהו בראה" — כי, בהזכרת תיבת "תוהו" בתורה, מודגש קיום מציאותו של עולם התוהו, אלא שמציאותו היא באופן ש"לא תוהו בראה", "בונה על מנת לסתור".

דוגמא לדבר בנגלה דתורה: הנודר נדר ואומר לכשאדור יהי' מופר, היינו, שחלות הנדר הוא מלכתחילה באופן שיהי' מופר.

כא. והנה, הענין דתוהו ותיקון אצל כאו"א בפרטיות הוא — קודם הנישואין ואחרי הנישואין:

הענין ד"לשבת יצרה" כפשוטו — קאי על ענין הנישואין, ונמצא, שהזמן שקודם הנישואין הוא בבחינת תוהו, והזמן שלאחרי הנישואין הוא הסדר דתיקון.

והרי בודאי צריך להיות הזמן שקודם הנישואין, ויש בו מעלה וכו', אבל התכלית היא בהזמן שלאחרי הנישואין, ואילו הזמן שקודם הנישואין הוא רק בתור הכנה להזמן שלאחרי הנישואין.

וזהו הטעם שהסדר בליובאוויטש בכלל ובישיבת תומכי תמימים בפרט — כפי שהנהיגו המייסד והמנהל-פועל, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב)

98) ראה סה"מ עטר"ת ע' כו.

99) תהלים ק, ב.

100) ישעי' מה, יח.

97) סה"מ תקס"ג ח"ב ע' תשכח. מאמרי

אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב ס"ע תקפב

ואילך.

נ"ע, ובנו כ"ק מו"ח אדמו"ר — אינו כמו בכמה ישיבות שהבחורים לומדים עד גיל מבוגר ביותר (ל' שנה וכיו"ב), אלא בשנות העשרים המוקדמות צריכים להתעניין ולעסוק בשידוך כפשוטו למטה מעשרה טפחים — מטעם הנ"ל ש"לא תוהו בראה לשבת יצרה".

ולכן, הנהגתו של בן עזאי שלא נשא אשה בגלל שנפשו חשקה בתורה¹⁰¹ — לא היתה רצויה, כיון שזהו סדר הנהגה של תוהו⁹⁵. וזאת — אע"פ שידוע¹⁰² שע"י לימוד התורה המשיך נשמות הגרים, והיינו, שאצלו לא הי' ענין של תוהו ממש, אלא שאעפ"כ לא הי' זה אמיתית ענין התיקון, וראי' לדבר — שכניסתו לפרדס ("ארבעה נכנסו לפרדס .. בן עזאי") לא היתה כמו אצל רבי עקיבא שנכנס בשלום ויצא בשלום¹⁰³. ועאכ"כ בנוגע לאלה שלא שייכים למדריגתו של בן עזאי שהמשיך נשמות ע"י לימוד תורתו — בודאי צריך להיות אצלם הענין ד"לשבת יצרה" כפשוטו, ובמילא צריכים להשתדל שיבוא הדבר בפועל ממש, ובהקדם.

— לאדמו"ר האמצעי הציעו כמה שידוכים, ואמר, שיבחר בשידוך שיוכל לבוא אל הפועל בהקדם יותר, כיון שמשתוקק כבר לשמוע את מאמרי החסידות שיאמר אדמו"ר הזקן בהחתונה¹⁰⁴. (כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת שחוק:) אינני יודע אם יש לכולם צמאון לחסידות כמו שהי' אצל אדמו"ר האמצעי... מסתמא יש חילוקי דרגות בזה, אבל בכל אופן, מצד הענין ד"לשבת יצרה" — יש להשתדל שיבוא הדבר בפועל בהקדם.

כב. ויש להוסיף, שגם בהזמן שלאחרי הנישואין שייך הענין תוהו, וראי' לדבר, שגם לאחרי הנישואין קורין פרשת וישלח שבה מסופר אודות הקרבנות דעולם התוהו.

ויובן ע"פ מ"ש¹⁰⁵ "כנען בידו מאזני מרמה", ומבואר בזה¹⁰⁶ ש"כנען פירושו סוחר .. עד"מ כמו הסוחר שיפזר ממון כסף וזהב ומוציאם מרשותו כדי להרויח ולהשתכר, וכל עיקר כוונתו להיות מפזר ונוסף עוד",

— אלא שבזה גופא יש ב' אופנים: יש מי שהולך בדרך הישר,

(104) ראה סה"ש תרח"ץ ע' 256.

(105) הושע יב, ח.

(106) תו"א ר"פ וישב. ובארוכה — תו"ח

שם. ובכ"מ.

(101) יבמות טג, סע"ב.

(102) ראה שער הגלגולים הקדמה לד.

(103) חגיגה יד, סע"ב. טו, סע"ב — ע"פ

גירסת הע"י. ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א.

שעוסק במשא ומתן כדי להרויח כדי צרכו, ויש מי שהולך בדרך עקלתון, שמוטרד ביותר מצד רצונו להרבות הון ועושר, עד כדי כך שמעמיד עצמו בסכנה כדי להשיג אבנים טובות ומרגליות וכו', שעז"נ¹⁰⁷ "אולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו", היינו, שמתעקש לילך דוקא בדרך עקלתון, ואח"כ בא בטענות מדוע אינו מצליח וכו', כמבואר בהמשך מים רבים¹⁰⁸ —

ודוגמתו בנמשל — הו"ע ירידת הנשמה למטה, שזוהי ירידה גדולה ביותר, שהרי בהיותה למעלה היתה באהבה ויראה כו', משא"כ בירידתה למטה, ובלשון חז"ל¹⁰⁹ "למצרים ירדתם כו' יצה"ר יש ביניכם", ועד"ז הירידה ל"כנען" ("כנען בידו מאזני מרמה"), שהיא מהמקולקלים שבאומות¹¹⁰ — שזהו כמשל הסוחר שמוציא כסף וזהב מרשותו להיות מפזר ונוסף עוד, ודוגמתו בהנשמה שמוציאה את הכסף וזהב שהם האהבה והיראה, בשביל היתרון שיהי' ע"י ירידתה למטה, שע"ז נאמר¹¹¹ "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף", "כלומר שיש יתרון ומעלה בתורת פיך בעוה"ז יותר מבחי' זהב וכסף שהיתה הנשמה למודה בהם בתחלה"¹⁰⁶.

והענין בזה — שהיתרון והרויח שנעשה ע"י הירידה למטה, הוא, מצד המעלה שבעבודת הבריורים בדברים גשמיים ששרשם מעולם התהוה, שזהו"ע התהוה כפי שהוא בכללות העבודה שלאחרי מ"ת.

כג. וזהו גם תוכן המשך הפרשיות — שמפרשת וישלח באים לפרשת וישב:

כאשר לא מתפעלים מהחושך שבעולם, ויוצאים בתוקף המתאים לעסוק בעבודת הבריורים — שזהו התוכן דפרשת וישלח — אזי נעשה "וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען"¹¹²:

אביו — יצחק — הוא בחי' גבורות דעתיק¹¹³, וכיון ש"לית שמאלא בהאי עתיקא"¹¹⁴, ישנו פחד ומורא מכללות הירידה לארץ כנען, שזהו"ע "מגורי אביו", "מגורי" מלשון פחד ומורא¹¹⁵.

(112) ר"פ וישב.

(113) ראה תו"א מקץ לט, ב. ובכ"מ.

(114) זח"ג קכט, א. וראה שם רפט, א.

(115) ראה זח"א קפ, א. או"ת להה"מ

וישב יז, ב. תו"א שם כז, ב. ועוד.

(107) משלי יט, ג.

(108) תרל"ו — בתחלתו.

(109) שבת פח, סע"ב ואילך.

(110) תו"כ ופרש"י אחרי יח, ג.

(111) תהלים קיט, עב.

אמנם מעלתו של יעקב — שאצלו נעשית עבודת הבירורים בארץ כנען באופן של התיישבות, "וישב יעקב"¹¹⁶.

* * *

כד. דובר לעיל (ס"ח-ט) שמנהגי בית הרב שייכים לכל ישראל, שכן, מנהגי ודרכי החסידות הם כמו תורת החסידות ששייכים לכל ישראל.

וכללות הענין בזה — שאצל כאו"א מישראל צריך להיות הן גליא דתורה והן פנימיות התורה, שהם בדוגמת גוף ונשמה¹¹⁷.

כה. בעת סעודת החתונה (בי"ד כסלו תרפ"ט) הלך כ"ק מו"ח אדמו"ר סביב השולחנות וחילק משקה לכאו"א בברכה. בגשתו למקום עמידת תלמידי הישיבה, צוה להמשגיח לחלק משקה לכל אחד מהתלמידים, ואמר בפניהם שיחה¹¹⁸ שהתחלתה במארז"ל¹¹⁹ "אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עלי", ובין הדברים אמר: "תדעו תמימים שעליכם לבטל עצמכם מכל וכל, און אויף דעם גייט איהר, תלמדו תורה ביגיעה, גם בנגלה, וכן תלמדו חסידות .. ואז הנני מברך אתכם וכו'".

לימוד התורה צריך להיות הן נגלה דתורה והן תורת החסידות, שכן, נגלה וחסידות הם כמו גוף ונשמה, ולכן צריכים להיות שניהם יחד. כשם שאי אפשר שתהי' נשמה בפני עצמה, אלא צריכים שתהי' גם מציאות הגוף, כך בהכרח שיהי' גם לימוד נגלה דתורה כדבעי, ועד"ז לאירך, כשם שאי אפשר שתהי' מציאות הגוף בפ"ע, אלא צריכים גם נשמה, כך בהכרח שיהי' גם לימוד תורת החסידות והנהגה בדרכי החסידות, שזוהי נשמת התורה¹²⁰, שנותנת חיות גם בהגוף דתורה — בדוגמת התלבשות הנשמה בגוף שאינה כמו דבר טוב המונח בתוך קליפה, שהקליפה רק קולטת ריח טוב אבל אינה משתנית, אלא באופן שהגוף עצמו נעשה דבר חי¹²¹.

מסתכלי אלא בנשמתא כו", משמע שאותן שאינן יודעין סודות התורה לא עמדו על הר סיני. וכבר כתב על זה החיד"א (נצו"א שם) "לא תהא כזאת, אלא ר"ל שאינם המאמינים בסוד, אמנם המאמינים ולא ידעו אינם בכלל זה".

(121) ראה המשך תערי"ב ח"א ע' תכה.

(116) ראה גם סה"ש תש"ד ע' 50.

(117) ראה זח"ג קנב, א.

(118) נדפסה בסה"ש תרפ"ט ע' 54 ואילך.

וש"נ.

(119) ראה ברכות סג, ב. וש"נ.

(120) ולהעיר מהמובא בנצו"א שמדברי

זהוהר (שם) "אינון דקיימו בטורא דסיני לא

והענין בזה — שההתקשרות דבני ישראל עם הקב"ה היא ע"י התורה, שישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקוב"ה¹²². וכדי לקשר לא רק את הגליא דישראל עם הגליא דקוב"ה, אלא גם את הסתים דישראל עם הסתים דקוב"ה, לא מספיק לימוד הגליא שבתורה שמקשר את הגליא דישראל עם הגליא דקוב"ה, אלא צריך להיות גם לימוד סתים שבתורה, שמקשר את הסתים דישראל עם הסתים דקוב"ה¹²³, ובאופן שהסתים מאיר גם בהגליא (ע"ד האמור לעיל בנוגע להתלבשות הנשמה בהגוף).

* * *

כו. חתונה בכלל אצל כל איש פרטי — הו"ע כללי. אבל אצלי — הרי ע"י החתונה הוכנסתי אח"כ בענינים כלליים כו'.

דאָס איז דער טאָג וואָס מ'האַט מיר פאַרבונדן מיט אַיך און אַיך מיט מיר, און צוזאַמען וועלן מיר אויסמאַטערן די גאולה האמיתית והשלימה (זה היום שבו קישרו אותי עמכם, ואתכם עמי, וביחד נתייגע ונביא את הגאולה האמיתית והשלימה),

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א): יעזור השי"ת שנראה פרי טוב בעמלינו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה שהתלמידים יאמרו לחיים, ויבקשו שתהי' להם הצלחה בלימוד התורה, נגלה וחסידות (והמתין עד שכולם יאמרו לחיים, ואמר "לחיים" עמהם).

כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן מהמזונות לאחדים מזקני החסידים שזכו להיות נוכחים בהחתונה בשנת תרפ"ט.

אח"כ צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן התנועה של הבעש"ט — ג' תנועות. הבינוני. אני מאמין. ניגון אדמו"ר הזקן. "ניע זשוריצי כלאָפצי".

* * *

כו. בעמדנו בהימים שבין יו"ד כסלו, זמן הלידה של חסיד, ליי"ט כסלו, שהו"ע הברית¹²⁴,

ובפרט ביום הש"ק שלפני י"ט כסלו, דכיון שמיני' מתברכין

ע' תקלה.

(122) זח"ג עג, א.

(124) ראה סה"ש תש"ז ע' 87. וש"נ.

(123) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג

כולהו יומין¹²⁵, מתברך ממנו י"ט כסלו, ראש השנה לתורת החסידות ולדרכי החסידות, שבו נמשכת המשכה כללית על כל השנה כולה — יה"ר שתהי' ההמשכה בנוגע לתורת החסידות ולדרכי החסידות ללא העלמות והסתרים, וללא מניעות ועיכובים, הן בגשמיות והן ברוחניות, ויהיו בנקל, ובהצלחה מופלגה בדרך שלמעלה מהטבע¹²⁶.

סגולה, אלא כל אחד צריך לקבוע עתים לזה — יביאו את המשיח. לאחרי תפלת ערבית צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א להרה"ח ר' שמואל לויטין לערוך התוועדות, בנתנו לו מעות עבור משקה, וברכו שתהי' ההתוועדות בדרך הישר ובהצלחה.

(125) זח"ב סג, ב. פח, א.
 (126) חסר סיום הברכה (המו"ל).
 בסיום ההתוועדות הכריז א' מזקני החסידים שמבקשים ברכה שהרבי יוליכנו לקראת משיח. וענה כ"ק אדמו"ר שליט"א: ע"י לימוד חסידות — ששייך לא רק ליחדי